

DA LI IZNEVERENI RAJ?

BRANKO PEIĆ

(NASTAVAK SA 4 STRANE) na danje nemoć predviđanja? I jalova beznađežnost nesaznavanja nužnog i zakonomernog? O, kada bi samo mogli da saznamo tu našu jalovu nemoć svatanja nas samih, — možda bi izlišno postalo pitanje gde počinje raj a prestaje pakao. Možda bi noći, možda bi tame tog sunovratnog gorkog pada bile kraće . . .

Zam: kada stičemo svest o nama samima u vremenu to je početak uplašnosti pred činjenicom našeg proticanja kroz vreme. To je ona divna dobrota uverenosti u život koja odjekuje u grudima petnajstogodišnjaka, na grani drveta, pored gnezda, kada mu se, sa razloga njegovih petnaest godina čini da sve može i da je smrt nešto nestvarno daleko od njega. Još tačnije: mladosti smrt se ukazuje kao nešto daleko nestvarno daleko o čemu ne vredi ni misliti. I ne misli ona na smrt. Čudan paradoks, naime: mladost koja hita da izživi život ne gleda smrti u oči; zrele godine smirenja nose, muškom hrabrošću intonirane elemente poimanja svakog nestanka svih nestanaka. Zar nadanja nisu, dakle, privilegije mladosti?

Nada kao otpor proticanju kroz vreme donosi ličnosti neumitnost potrebe za resumeom svoga odnosa prema okolini. Neopravedno bi bilo prećutati da svaki iskreni resume svojih nada ili otpor, kako hoćete, određujemo na području zahteva našeg „punokravnog egoizma“. Motiv uslova egzistencije ili stalni sadržaj naše etike sa kojom bi pogrešno bilo računati kada se određuju udeli pojedinica u dob-

ru saputnika, — nije drugo do sam naš otpor.

Nismo li tragaoci za ljubavlju i dobroćom?

Nismo li gonići svega što nam daje pravo na osećanje bezbednosti?

Nismo li satkani od nada i otpora?

I od želja da sakrijemo našu permanentnu glad za ljubavlju jednom stalnom što će nas lepšima i boljima činiti do časa kada zauvek zaboravimo na istinu našeg trajanja?

O gonići smo, znam, za ljubavima i dobrotama, srazmerno više postajemo tragaoci što manje nailazimo na ono što tražimo! A tražimo raj u kome otpor prolaznosti neće biti izneveren i sumanito gonjen hukom nižih akcidencija bitisanja, nadam se . . .

I čini mi se da i onaj najmanje artikulisan glas sme da traži jer i on svoj ima raj; i taj raj kao i moj kao i vaš otpor, dakle, prolaznosti dobrote i otpor, tragalaštva, suštini — ne manja.

Uostalom, to je i uslov da raj naš izgubimo ili da ga osetimo kao izneveran. U tom slučaju — iznevereni smo mi, mi budni tragaoci što otvorenih očiju sanjamo strah od svakog rastanka sa onim što shvatamo, sa više ili manje prava, kao neophodno za nas, kao uslov našeg daljeg rasta u kome se, upravo sasvim dečaćki, zaboravlja na proticanje i približavanje času u kome se svi umori naši određuju kao stalni naš dalji, mutni odmor, od nas dalek da ga sagledamo, tada. Zar stoga, nemamo prava da i poeziju, tu čarobno zamašnu avanturu svatimo kao želju za obezbedjivanjem trajanja, ne ret-

ko se pitamo, pretpostavljam . . .

Zar poezija nije otpor izneveravanju našeg raja koji, kao raj, mi u sebi konstruišemo u skladu sa našom fizičkom i mentalnom konstitucijom, u skladu sa navikama i vaspitanjem, stečenim i ovlaš tek primljenim predrasudama? Medjutim, znamo, raj naš poezijom nećemo izneveriti a uvek se raj naš izneverava prekidom ljubavi za nadu ili za otpor efemernosti dobrote. Sama pak ljubav o kojoj je nežna pensikinja Gordana Todorović pevala:

„Volim i samu ljubav prema onima čiji se život na lep način oseća

— to je ona ljubav koju volimo ne ni ja ni vi, već svi, kao svekoliki otpor našem prolaženju kroz vreme. Da, ljubav prema ljubavi — pokušajmo da shvatimo kao uslov dobrote. . .

Zato da rajevi naši budu neiznevereni smrću. Da rajevi budu neiznevereni lažju prema poeziji i onome koga punim kapacitetom svoje moralne ličnosti volimo. Da raskide sa onim što vidimo kao našu duboku neophodnost, ne osetimo kao male naše svakodnevne smrti i da trajnost ljubavi bude prologniranje lepšeg i boljeg trajanja.

Otpor mogućnosti izneverenog raja našeg ne jednom uslov je naše poezije, zar ne? Uostalom, ko nadje svoj raj i svoju dobotu ne žali, verujem, i velike uloge da očuva lepotu neophodnog. Iznevereni rajevi ljubavi, smisla i poezije, — ostaju samo male gromuljice što male smrti svedoče kao vesnike istinite, tog stalnog sna bez otpora i nada.

SLOBODA JE GLADNA TEBE

Nepoznata devojko, među milionima nepoznatih. Svejedno da ti si svoje prve latice razigrala na dalekim, žutim skatovima Azije, da li si prvu svetlost zagrlila na bronzanim gradovima Afrike ili si iznikla iz zelenih dlanova Evrope. . . Zar si već sita te žute zemlje kojom su te hranili peska, kojim su te pojili trava, u koje su te oblačili kad sve to hoćeš da okupaš svojom krvlju? . . .

Znam, zemlja nije utolila tvoju glad, rukama svojim hoćeš da kopaš hleb, Pesak ti nije ugasio žedj i kamenim šakama hoćeš da raskineš oblake da iscediš iz njih nekoliko kapi vode. Trave te nisu utoplile, gvozdanim prstima svojim razgrčeš nebo da iščupaš sunce. . .

Ali između tebe i hleba je zemlja, crna, kao grob, od vode te odvaja oblak stalan kao smrt, od sunca te rastavlja nebo veliko i daleko kao pobeda! O, ti, nepoznata devojko među milionima nepoznatih, zar su ti oči zalepljene krvlju kada ne vidiš pregradu smrti između mladosti i sebe!

Ali ipak, ti samo kopaj, rij tu zemlju i razgrči nebo, ti, možda, treba da umreš. Tvoja kosa pomešaće se sa travama, krv će ti pojtiti pesak i napojiće ga. . . tvoje će mlado telo hraniti zemlju i zasitiće je. Ti ćeš tada biti deo zemlje, vazduha, vasiona i pretvorićeš se u besmrtnost. . . Umrećeš, jer SLOBODA je gladna tebe, nepoznata devojko među milionima nepoznatih!

Judita ŠALGO

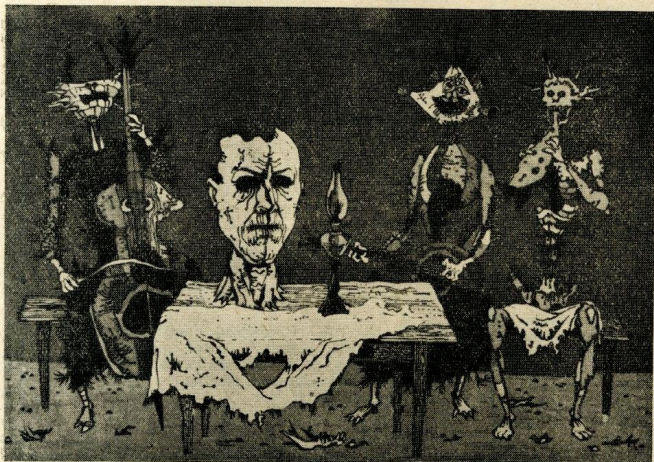
MORE I JA SE RAZUMEMO U SUNCE

More i ja od ponoći pa nadalje živimo jednu stromašnu ljubav koja je nikla u izdubljenom jarku mesečine i ostala orošena prvim snom o suncu kojeg su odneli mornari u svojim mrežama.

More i ja od ponoći pa nadalje silazimo izorani snovidjenjem u nakrivljena ulegnuća masivne tišine i zovemo sa nekog udaljenog dna, dugo zovemo ali samo mreže podrhtavaju sa podočnjacima tuge, obešene o noć, kao odzivi davnih utopljenika. . .

More i ja od ponoći pa nadalje zagrljeni valom udružene samoće, kunemo usnule ribare za pućine otkrovenja dok dogorevamo poslednji mrak ispod kolena i na kristalnim očima sanajmo uglačanu školjku svetlosti kako se razmeće u nama jer more i ja se razumemo u sunce.

Dimitrije NIKOLAJEVIC

FRANCE MIHELIĆ. PRETRES